

ELIA EN ELISA,
TWEË PROFETEN OP PAD

Hugo Bouter

ELIA EN ELISA, TWEE PROFETEN OP PAD

*Bijbelstudies over de hemelvaart van Elia
en de roeping en taak van Elisa*



Boeken om de Bijbel
Gouda

Elia en Elisa, twee profeten op pad

Copyright © H. Bouter

Omslagontwerp: Cees van der Steldt

Druk: Drukkerij Van der Perk B.V., Nieuw-Lekkerland

Eerste editie 2004 Boeken om de Bijbel, Gouda

Distributie: Johannes Multimedia, Postbus 31, 3940 AA Doorn

ISBN 90-70926-37-7

NUR 707

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch of mechanisch, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*'Elisa zeide: Zo moge dan een dubbel deel van uw geest
op mij zijn. En Elia zeide: Gij hebt een moeilijke zaak gewenst.
Indien gij mij zult zien, terwijl ik van u word weggenomen,
dan zal het u aldus geschieden'.*

2 Koningen 2:10

INHOUD

1. DE ROEPING VAN ELISA	9
- De aanstelling van Hazaël, Jehu en Elisa	9
- God roept wie Hij wil	11
- Gods roeping is niet vrijblijvend	12
- De afscheidsmaaltijd	14
- In de nabijheid van de meester	15
2. HET AFSCHIED VAN DE MEESTER	17
- Samen op weg	17
- Buiten het Beloofde Land opgenomen	19
- Wandelen met de meester	20
- Confrontatie met het verval	21
- De trouw van God	21
- De weg langs Gilgal	23
3. ELISA ALS DE OPVOLGER VAN ELIA	25
- De speciale relatie tussen beide profeten	25
- Praktische en typologische lessen	26
- De 'erfenis' van de meester	27
- Wij zien Jezus	29
- De mantel van Elia	31
- Bedenkt de dingen die boven zijn	32

1

DE ROEPING VAN ELISA

1 Koningen 19:19-21

De roeping van Elisa toont allereerst dat God soeverein is: Hij roept wie Hij wil en Hij gebruikt wie Hij wil. Er is echter ook de kant van de menselijke verantwoordelijkheid: Elisa gaf gewillig gehoor aan Gods roeping, hoewel dat inhield dat hij de vruchtbare akkers van zijn vader moest prijsgeven en voortaan moest 'ploegen' op de rotsachtige bodem van het Tienstammenrijk dat de afgoden diende.

De aanstelling van Hazaël, Jehu en Elisa

Toen de profeet Elia aan het einde van zijn indrukwekkende loopbaan was gekomen en een persoonlijke ontmoeting met God had gehad bij de berg Horeb, kreeg hij nog een drievoudige opdracht te vervullen (zie 1 Kon. 19:15 e.v.):

- (1) Hazaël moest hij zalven tot koning over Aram.
- (2) Jehu moest hij zalven tot koning over Israëel.
- (3) Elisa moest hij zalven tot profeet in zijn plaats.

Het is merkwaardig dat Elia de eerste twee opdrachten niet heeft vervuld en dat het verhaal onmiddellijk verder gaat met de roeping van Elisa – het derde en laatste onderdeel van het Goddelijke bevel. Het is niet zo dat dit het einde betekende van Elia's eigen dienstwerk. Wij lezen weer over hem in 1 Koningen 21, waar hij Achab het oordeel aanzegt in de wijngaard van Naboth, en ook in 2 Koningen 1, waar hij Ahazia's dood voorzegt. Voor Elisa zijn deze jaren, waarin hij in de nabijheid van de profeet Elia leefde en hem diende, ongetwijfeld een goede voorbereidingstijd geweest voor zijn eigen taak.

De beste verklaring voor het uitstel van de aanstelling van Hazaël en Jehu, is dat God traag is tot toorn en rekening heeft gehouden met het latere berouw van Achab (1 Kon. 21:29). God heeft het oordeel over Zijn volk, waarom Elia bij de berg Horeb impliciet had gevraagd door Israël bij God aan te klagen, zolang mogelijk uitgesteld: 'Wie dan aan het zwaard van Hazaël ontkomt, hem zal Jehu doden; en wie aan het zwaard van Jehu ontkomt, hem zal Elisa doden' (1 Kon. 19:17). Het heeft nog lang geduurd voordat deze personen daadwerkelijk werden aangesteld en hun oordeelswerk hebben uitgevoerd. Hazaël en Jehu werden pas veel later geroepen tot het koningschap (zie 2 Kon. 8 en 9).

Van een *zalving* bij de aanvang van hun taak is alleen sprake in het geval van Jehu – wij lezen niets over een dergelijke handeling bij Hazaël en evenmin bij de roeping van Elisa. Het woord 'zalven' moeten wij hier in de eerste plaats verstaan in de figuurlijke zin van 'aanstellen' of 'toewijden' (vgl. Ps. 2:6; Spr. 8:23 Statenvert.; Ps. 105:15; Jes. 61:1). Van een letterlijke zalving van *profeten* wordt in de Schrift trouwens nergens melding gemaakt, wel van priesters en koningen.

De enige symbolische handeling die Elia verrichtte bij de roeping (misschien moeten we zeggen: de voorlopige aanstelling) van zijn opvolger, was dat hij hem zijn mantel toewierp

(vs. 19). Het gebaar was veelzeggend genoeg: Elisa ontving de profetenmantel uit Elia's hand en zou zich in de toekomst hierin mogen hullen (2 Kon. 2:12-13).

Deze mantel speelde later trouwens nog een interessante rol bij Elia's opneming in de hemel: het water van de Jordaan verdeelde zich herwaarts en derwaarts, zodra Elia resp. Elisa met de mantel op het water sloegen (2 Kon. 2:8,14). De Jordaan, die eindigt in de Dode Zee, kan worden betiteld als de 'doodsrivier'. De macht van de dood moet echter wijken voor de macht van God, die verder reikt dan de grenzen van de dood. Uiteraard moeten wij geen magische kracht aan deze mantel zelf toekennen. Hij was slechts het teken van de macht van God, waarmee Hij Zijn dienstknechten bekleedde.

God roept wie Hij wil

Terwijl Elia (dat betekent: 'mijn God is Jahweh') wel omschreven is als de profeet van het *gericht*, was Elisa (dat betekent: 'God is redding') bij uitstek de profeet van de *genade*. Telkens was hij helend en reddend bezig. Waar hij op het toneel verscheen, daagde er leven en hoop.

Helemaal in strijd hiermee lijkt de aankondiging dat Elisa de ontkomenen aan Jehu's zwaard zou doden (vs. 17). Met het zwaard heeft hij in ieder geval niemand gedood. Zoals gezegd houdt dit vermoedelijk verband met Gods lankmoedigheid, die om zo te zeggen talmde om het oordeel over Zijn volk te brengen. Toch heeft Elisa's optreden met het 'zwaard' van Gods woord wel geleid tot de dood van tweeënveertig spottende knapen uit Bethel (2 Kon. 2).

Elisa's roeping ging zoals gezegd niet gepaard met een zalving, althans niet in de *letterlijke* zin van het woord. *Inhoudelijk* gezien kreeg hij echter wel deel daaraan. De zalving spreekt

immers van de gave van de Geest en de toerusting door de Geest voor een bepaald dienstwerk (vgl. 1 Sam. 16:13; 2 Kor. 1:21-22; 1 Joh. 2:20,27). Hij kreeg deel aan de geest van *Elia* toen hij hem ten hemel zag varen – evenals wij deelhebben aan de Geest van *Christus* na Diens verheerlijking in de hemel. In de kracht van die Geest kunnen wij onze roeping en taak vervullen.

Elisa was volop bezig toen hij werd geroepen: hij was aan het ploegen met twaalf span runderen (vs. 19). Zijn woonplaats Abel-Mehola lag niet ver van de Jordaan, ongeveer halverwege het Meer van Galilea en de Dode Zee. Zijn vader moet een rijke boer zijn geweest met behoorlijk wat personeel. Elisa zelf was bij het twaalfde span runderen, en dat betekent dat er nog elf anderen aan het ploegen waren met de overige runderen. Uiteraard was dit een geschikte plek om het hele werk op de akker te overzien.

Maar hoewel hij een positie op de achtergrond innam bij het twaalfde span runderen kon hij Gods roeping niet ontwijken. God riep hem daar waar hij was: bij het *twaalfde* span runderen. En Elia wist hem daar te vinden en wierp hem zijn mantel toe: voortaan zou hij niet als akkerbouwer maar als profeet door het leven moeten gaan. God roept wie Hij wil, en Hij roept ons waar Hij maar wil. Hij roept aanzienlijken en Hij roept geringen. Akkerbouwers roept Hij om te ploegen op de akker van deze wereld en daar het zaad van het Woord van God te zaaien. Vissers roept Hij om hen te maken tot vissers van mensen. God is soeverein en Zijn roeping is levend en krachtig.

Gods roeping is niet vrijblijvend

Elisa op deze plaats, bij het *twaalfde* juk runderen, doet ons denken aan Paulus, die geroepen werd als de geringste en de laatste van de apostelen en die tevens stamde uit de laatste – de

twaalfde – stam van Israël (1 Kor. 15:9; Fil. 3:5). Toch heeft God juist door middel van hem een geweldig werk verricht. God wist ook hem te vinden op de plaats waar hij was, zelfs toen hij weigerde in het goede spoor te gaan en als een onverstandig rund hard tegen de prikkels achteruit sloeg (Hand. 26:14).

God had hem op het oog, want Hij had hem vanaf de schoot van zijn moeder afgezonderd en hem door genade geroepen (Gal. 1:15). Paulus mocht de boodschap van het leven en van Gods rijke genade prediken aan dode zondaars, precies zoals Elisa – de man Gods – overal waar hij kwam het leven bracht in de dood en de rijke hulpbronnen van Gods genade opende.

Gods roeping grijpt echter diep in onze situatie en onze verhoudingen in. Ze is niet vrijblijvend en leidt vaak tot een breuk met oude vrienden en familiebetrekkingen. Wij zien dat hier ook in het leven van Elisa: hij moest afscheid nemen van zijn familie, van zijn vader en zijn moeder (vs. 20). Hij volgde weliswaar gewillig en verliet zijn runderen – zoals later de discipelen alles wat ze bezaten in de steek zouden laten om Jezus te kunnen volgen. Maar hoewel hij Elia achterna snelde, zat hij met het probleem van zijn familiebetrekkingen: 'Laat mij toch mijn vader en mijn moeder kussen, dan wil ik u volgen'.

Het antwoord van de profeet was *toestemmend*, maar het herinnerde hem wel duidelijk aan Gods roeping die niet meer ongedaan gemaakt kon worden: 'Ga heen, keer terug, want wat heb ik u gedaan?' De bewoordingen van dit antwoord zijn een beetje vaag, maar worden door de meeste uitleggers toch opgevat als een toestemming aan Elisa om afscheid te gaan nemen en dan terug te keren om voortaan de profeet te volgen.

Het antwoord van de Heer Jezus in een soortgelijke situatie was nog radicaler. Aan het slot van Lucas 9 lezen wij over iemand die de Heer wil volgen, maar daaraan de volgende voorwaarde verbindt: 'Ik zal u volgen, Heer, maar sta mij toe eerst afscheid te nemen van hen die in mijn huis zijn'. Vermoe-

delijk wilde hij dit gebruiken als een excuus om het volgen van de Heer nog maar even uit te stellen. Maar de Heer, die de harten kent en doorgrondt, antwoordt hem dan als volgt: 'Niemand die zijn hand aan de ploeg slaat en achterom kijkt, is geschikt voor het koninkrijk van God' (Luc. 9:61-62).

Gods roeping kan geen uitstel lijden. Ze vereist een voorname van het hart om de Heer te dienen en bepaalde prioriteiten te stellen. Het koninkrijk van God moet op de eerste plaats komen in ons leven. Bij Elisa was er gelukkig geen aarzeling om te volgen. Hij was bereid om zijn hand aan de ploeg te slaan: nu niet meer op de akker van zijn vader, maar op Gods 'akker', het arbeidsveld van de twaalf stammen van Israël. Hoewel hij vanuit menselijk oogpunt gezien een onzekere toekomst tegemoet ging, gaf God hem een veel groter arbeids-terrein terug.

De afscheidsmaltijd

Op het afscheid van zijn ouders volgde een afscheidsmaltijd voor het personeel van zijn vader: 'Toen keerde hij van achter hem terug, nam het span runderen, slachtte het en kookte ze op het ploeghout van de runderen; het vlees gaf hij aan het volk, en zij aten' (vs. 21). Soortgelijke inderhaast georganiseerde offermaaltijden, waarbij het materiaal van aanwezige voertuigen of werktuigen tot brandhout diende, worden vermeld bij de terugkeer van de Ark van het verbond uit het gebied der Filistijnen en bij het einde van de plaag over Israël bij de dorsvloer van de Jebusiet Arauna (1 Sam. 6:14-15; 2 Sam. 24:22-25).

De maaltijd die Elisa hier hield (in eerste instantie een afscheidsmaal, waaraan vanwege de in Israël geldende offerwetten – zie Leviticus 7 en 17 – het *offerkarakter* niet zal hebben ontbroken), behelst twee belangrijke lessen voor onszelf:

(1) Wij zijn toegewijd aan de dienst van God op grond van het offer van Christus, die ons heeft gekocht met de prijs van Zijn eigen bloed. Hij heeft het eigendomsrecht op ons verworven, en Hij is tevens de grote Profeet die wij voortaan mogen volgen.

(2) Onze onderlinge *verbondenheid* als gelovigen en de wederzijdse *erkenning* van de dienst die onze Heer en Meester aan een ieder van ons heeft toevertrouwd, is eveneens gegrond op Christus' offer. Wij weten ons immers met elkaar en met Hem verbonden door het werk dat Hij voor ons heeft volbracht. Christus is het ware slachtoffer of vredeoffer, aan Wie wij door het geloof mogen deelhebben. Deze offermaaltijd geeft uitdrukking aan de harmonie onder de leden van Gods volk en aan de vrede met God die zij – ook in praktische zin – mogen genieten.

In de nabijheid van de meester

Zo begon Elisa aan zijn nieuwe taak: 'Daarna maakte hij zich gereed, volgde Elia en diende hem'. Wij kunnen ons afvragen wat zijn dienstwerk zoal inhield. Hij is beslist niet begonnen met het verrichten van tekenen en wonderen onder Israël. Hij moest luisteren naar de woorden van de profeet Elia en onder meer zorgen voor diens persoonlijke behoeften.

In 2 Koningen 3:11 vinden wij een uitspraak die licht hierop werpt: 'Elisa, de zoon van Safat, die water op Elia's handen goot'. Hij begon dus met heel simpel werk: het gieten van water over Elia's handen (bijv. na de maaltijd). Maar het leven in de nabijheid van de profeet maakte hem langzamerhand rijp voor andere taken.

Dit principe geldt ook voor ons. Het leven in de tegenwoordigheid van onze Heer en Meester en het luisteren naar Zijn

Woord is de basis die nodig is om ons ten volle toe te rusten 'tot *alle* goed werk' (2 Tim. 3:16-17). Laten wij gehoor geven aan de roepstem van onze hemelse Heer en Hem in getrouwheid dienen.

2

HET AFSCHEID VAN DE MEESTER

2 Koningen 2:1-18

In dit hoofdstuk gaan wij in op de betekenis van Elia's laatste reis vanuit Gilgal via Bethel naar Jericho, en tenslotte naar de Jordaan. Deze afscheidstocht was van groot belang zowel voor Elia zelf als voor zijn opvolger Elisa, maar wij kunnen er als nieuwtestamentische gelovigen ook veel van leren.

Samen op weg

Voordat Elia ten hemel werd opgenomen maakte hij samen met Elisa een tocht langs enkele van de bekendste plaatsen in Israël: van Gilgal ging de reis naar Bethel, daarna naar Jericho, en tenslotte naar de Jordaan. Elisa trad later zelf ook op in al deze plaatsen (vgl. 2 Kon. 2:18 e.v.; 4:38; 6:2 e.v.).

Maar afgezien daarvan zijn deze plaatsen zeer bekend uit de vroegere geschiedenis van het volk van God:

(1) Gilgal was de plaats van de besnijdenis, het uitgangspunt voor de verovering van het Beloofde Land (Joz. 4:19; 5:9; 10:43).

(2) Bethel kennen wij al uit het boek Genesis als de plaats waar God Zichzelf openbaarde aan de aartsvader Jakob en waar Hij hem Zijn onvoorwaardelijke beloften van zegen schonk; Bethel was de plaats waar God wilde wonen (Gen. 28 en 35).

(3) Bij Jericho openbaarde God Zichzelf aan Jozua als de Vorst van het heer des Heren, de Aanvoerder van Zijn legermacht (Joz. 5). Jericho was het geweldige bolwerk dat de Israëlieten de toegang versperde tot het Beloofde Land, maar dat viel voor de macht van Israëls God (Joz. 6).

(4) De Jordaan was de rivier die de Israëlieten belette het land binnen te gaan, waarvan de wateren echter werden afgesneden voor de Ark van het verbond des Heren, zodat geheel Israël op het droge kon overtrekken (Joz. 3 en 4).

Helaas was het in de dagen van Elia en Elisa niet meer zo dat deze plaatsen uitsluitend getuigden van de grote daden van God. Het waren veeleer monumenten van de *zondigheid* van het volk geworden, plaatsen van verworping en afgodendienst.

Jerobeam had de kalverendienst, die stamde uit Egypte, ingevoerd te Bethel en te Dan (1 Kon. 12:28 e.v.; vgl. Ex. 32). De profeten Hosea en Amos veroordelen de afgodscultus te Bethel, samen met die van Gilgal (Hos. 4:15; 9:15; 12:12; Am. 4:4; 5:5).

Jericho stond evenmin gunstig bekend. Het was de stad van de *vloek*, die volgens Gods bevel helemaal niet herbouwd had mogen worden. In de dagen van Achab was dit toch gebeurd door een inwoner van Bethel, die zijn overtreding van het woord des Heren moest betalen met het leven van zijn eigen zonen (Joz. 6:26; 1 Kon. 16:34).

Het is merkwaardig dat juist dit feit enerzijds wordt gekoppeld aan Achabs ongerechtigheden (het sluit de opsomming daarvan in 1 Kon. 16 af), en anderzijds aan het plotselinge optreden van Elia als oordeelsprofeet. Het is alsof met de herbouw van Jericho het toppunt van de ongerechtigheid was

bereikt en het oordeel over het volk en zijn goddeloze vorst onafwendbaar was geworden.

Buiten het Beloofde Land opgenomen

Zullen deze dingen niet aan het geestesoog van de profeet zijn voorbijgegaan tijdens de laatste reis die hij op aarde heeft afgelegd? Zal hij niet hebben stilgestaan bij de bewijzen van Gods goedheid ten opzichte van Zijn volk, de vele blijken van Gods trouw? De geschiedenis van deze plaatsen – Gilgal, Bethel, Jericho, de Jordaan – getuigde immers heel duidelijk daarvan. Anderzijds zal hij echter ook hebben gedacht aan alle ontrouw van het volk van God, waarvan deze plaatsen helaas evenzeer getuigden.

Op deze wijze heeft Elia afscheid genomen van zijn aardse loopbaan – denkend aan alles wat God voor Israël had gedaan, maar tevens denkend aan Israëls verval en afval van de levende God. God nam hem *buiten het Beloofde Land* op in Zijn heerlijkheid, nadat hij met Elisa over de Jordaan was getrokken. Het lijkt erop dat God hem dit erbewijs niet kon schenken in het land dat zozeer van God was afgeweken.

Elia's hemelvaart kon dus niet plaatsvinden in Gilgal, of in Bethel, of in Jericho, of aan deze zijde van de Jordaan. Elia moest telkens verder trekken, totdat God hem in het Overjordaanse wegnam van deze aarde. Wij zouden haast zeggen: het is een variant op wat er met Henoeh gebeurde. Hij wandelde met God, en hij was niet meer, want God had hem opgenomen (vgl. Gen. 5:24; Hebr. 11:5). Hij behaagde God, en God eerde hem door hem op te nemen in de hemel.

Wandelen met de meester

Deze laatste reis van de profeet is echter ook van grote betekenis geweest voor Elisa, die hem trouw vergezelde en niet van zijn zijde wilde wijken. Voor Elisa was deze lange tocht enerzijds een goede gelegenheid om zich voor te bereiden op het afscheid van zijn leermeester, en anderzijds was het een goede introductie tot zijn *eigen* loopbaan. Wij zien hem hier naast zijn geëerde meester wandelen, wiens werk hij zou moeten voortzetten. Hij was niet alleen de *metgezel* van Elia, maar ook diens *opvolger*. Zijn meester was in de hemel, en hij moest diens taak hier beneden voortzetten.

Dat is voor ons als christenen, die verbonden zijn met een Heer in de hemel, ook een belangrijke les. Wij dienen een verheerlijkte Heer en mogen Hem hier op aarde 'vertegenwoordigen', en wij doen dit in de kracht van de Heilige Geest die Hij ons heeft nagelaten. Zoals de geest van Elia op Elisa rustte, zo heeft Christus ons Zijn Geest geschonken opdat wij leesbare brieven van Hem zouden zijn.

Maar wij hebben ook behoefte aan de nodige *voorbereiding* om Hem op een waardige wijze te kunnen dienen. Wij zullen moeten wandelen aan Zijn hand en Hem moeten volgen waar Hij ons leidt. Hoewel Elisa hier tot driemaal toe op de proef werd gesteld, bleef hij onafscheidelijk aan Elia's zijde (2 Kon. 2:2,4,6). Samen trokken zij verder en gingen zelfs op het droge door de Jordaan, de doodsrivier. 'Zo gingen zij beiden verder' (vs. 6). Deze uitdrukking herinnert aan de woorden van de auteur van het eerste Bijbelboek: 'Zo gingen die beiden tezamen' (Gen. 22:6,8). Wij kunnen ook denken aan de trouw van Ruth, die zich vastklemde aan haar schoonmoeder: 'En zij gingen beiden voort (...)' (Ruth 1:19).

Confrontatie met het verval

Wanneer wij met de Heer wandelen, leidt Hij ons van stap tot stap voort, van de ene 'halteplaats' naar de andere. Wij zullen dan ook evenals Elia en Elisa de situatie van Gods volk in ogen-schouw moeten nemen. Wij zullen op onze beurt worden geconfronteerd met het diepe verval, het bederf dat zijn intrede heeft gedaan te midden van de belijdende christenheid. Wij zullen ons gaan realiseren dat de verborgenheid van de wette-loosheid, die in de dagen van de apostelen al werkzaam was (2 Thess. 2:7), heeft geleid tot ernstige misstanden die een treffende overeenkomst vertonen met die ten tijde van Achab en Izebel. Het is dan ook niet zonder reden dat in de brief aan de gemeente in Thyatira sprake is van de verderfelijke invloed van 'de vrouw *Izebel* (...) die leert en misleidt om te hoereren en afgodenooffers te eten' (Openb. 2:20; vgl. 2:14). De kerk van Christus heeft maar al te vaak een onwettige verbinding met de wereld gesloten en zij is helaas ook het toneel geworden van afgoderij (denk aan de Mariaverering, de beeldendienst, etc.).

Wij zullen deze dingen onder ogen moeten zien, evenals Elia en Elisa op hun reis doordrongen zullen zijn van de ern-stige situatie waarin Israël verkeerde. Gilgal en Bethel waren centra van afgodendienst geworden. Jericho was de stad van de vloek en het water was er niet te drinken (2 Kon. 2:19).

De trouw van God

Maar tegenover al dit menselijk falen schittert Gods trouw, en de herinnering daaraan wordt door deze plaatsen evenzeer opgeroepen. Dat zullen wij evenmin uit het oog verliezen als wij denken aan Gods wegen met Zijn volk in de genadetijd waarin wij leven. Deze plaatsen leggen typologisch getuigenis

af van de waarde en de vruchten van het werk van Christus voor ons:

(1) De Jordaan spreekt van de betekenis van Christus' dood: wij zijn met Hem gestorven en opgestaan en mogen nu 'het Belofde Land' betreden. Een terrein vol geestelijke zegen ligt voor ons open in de hemelse gewesten.

(2) Nauw hiermee verbonden is de betekenis van Gilgal als de plaats van de besnijdenis en het uitgangspunt voor de verovering van Kanaän. Volgens Kolossenzen 2:11 hebben wij deel aan de besnijdenis van Christus, doordat wij met Hem zijn verenigd in Zijn dood en opstanding. Dat is ons 'Gilgal', en daarvandaan mogen wij ons hemelse erfdeel in Christus in bezit nemen.

(3) Bethel spreekt van de onveranderlijke trouw van God, van het feit dat de genadegaven en de roeping van God onbetrouwelijk zijn. God was trouw ten aanzien van Jakob, de stamvader van Israël. Hij wilde wonen bij Zijn volk en bij hen Zijn Bethel (dat betekent: 'huis Gods') hebben. Evenzo is God trouw ten aanzien van Zijn hemelse volk, de Gemeente van de levende God. Hij zal ook bij ons Zijn Bethel hebben. De Gemeente wordt opgebouwd tot een eeuwige woonplaats van God in de Geest (Ef. 2:22; Openb. 21). God zal ook met ons Zijn heerlijke einddoel bereiken, dat kan door onze ontrouw en ons falen nooit ongedaan worden gemaakt. Het is goed en nodig dat wij ons dit telkens realiseren, hoewel wij tevens beschaamd ons hoofd zullen moeten buigen vanwege zoveel dingen die zijn binnengeslopen en die tot oneer van God zijn (dwaalleer, afgoderij, zondige en zelfs occulte praktijken).

(4) Jericho, oorspronkelijk het bolwerk van de vijand, bepaalt ons erbij dat de macht van de boze door Christus' overwinning in principe is tenietgedaan. Daarom zullen wij de duivel ook in de praktijk geen plaats geven (Ef. 4:27), doordat wij standhouden tegen zijn listen (Ef. 6:11). Dat kan als wij onze

hemelse Vorst daadwerkelijk volgen. ‘Jericho’ mag niet worden herbouwd! Het getuigt van diep verval als dit toch gebeurt, en de negatieve gevolgen daarvan zijn dan onontkoombaar. Dood en onvruchtbaarheid doen onvermijdelijk hun intrede (1 Kon. 16:34; 2 Kon. 2:19).

Is dat ook niet de situatie waarin Gods volk maar al te vaak verkeert, een toestand van dorheid en doodsheid, van geestelijke onvruchtbaarheid? Wij kunnen daaraan niet achteloos voorbijgaan. Maar zelfs dan is er door Gods genade nog heling en redding mogelijk, zoals in het vervolg van de geschiedenis van Elisa ook blijkt. God brengt leven zelfs te midden van de dood, en dat is heel troostrijk. God laat Zijn volk niet in de steek, hoewel het uiteindelijke oordeel in Zijn regeringswegen vaststaat.

Nadat Elisa met Elia langs deze belangrijke historische plaatsen was gereisd, en hij ook getuige was geweest van Elia’s hemelvaart, kon hij beginnen met zijn eigen taak onder het volk. Dit was de noodzakelijke voorbereiding om het kanaal van Gods genade te kunnen zijn te midden van een zondig volk. Zo zijn wij gezanten van onze Heer in de hemel, die een werk van genade mogen verrichten op een toneel dat volgens het profetische Woord en ook naar ons eigen besef getuigt van een onherstelbaar falen maar tevens van Gods onwankelbare trouw.

De weg langs Gilgal

Ondertussen is er historisch gezien wel een klein probleem met betrekking tot de route die Elia en Elisa hebben afgelegd. Als de plaats Gilgal bij de Jordaan inderdaad het beginpunt is geweest, dan zijn zij via een lange omweg weer naar die omgeving teruggekeerd. Was dat wel zinvol? En was die reis voor een dagtocht (*heden*, vs. 3,5) niet te lang?

Daarom denken sommige uitleggers niet aan Gilgal bij de *Jordaan* (hoewel het volgens velen wel identiek daarmee is), maar aan het Gilgal dat zich ca. 10 km. ten noorden van *Bethel* bevond en dat mogelijk zowel de woonplaats van Elia als van zijn opvolger is geweest (2 Kon. 2:1; 4:38). Weer anderen situeren het nog noordelijker ter hoogte van *Sichem* (vgl. Deut. 11:30).

Hoe dit ook mag zijn, het is een lange tocht geweest waarbij de gehoorzaamheid van deze dienstknechten van God herhaaldelijk op de proef werd gesteld. Elia werd telkens naar een andere plaats gezonden door de HERE, en Elisa werd telkens weer voor de keuze gesteld om met hem mee te reizen. Gelukkig heeft Elisa volhard tot het einde en hij heeft er zeker geen spijt van gehad. Hij werd als de 'erfgenaam' van Elia beloond voor zijn trouw, zoals wij zien in het volgende hoofdstuk.

ELISA ALS DE OPVOLGER VAN ELIA

2 Koningen 2:1-18

Elisa was de opvolger van de profeet Elia, maar ook diens geestelijke erfgenaam. De geest van Elia rustte op Elisa. Zo zijn wij als christenen ook 'erfgenamen' van Christus, doordat wij gezalfd zijn met Zijn Geest en hier op aarde dienstknechten zijn van onze Heer in de hemel.

De speciale relatie tussen beide profeten

Wij willen nu apart nog aandacht schenken aan Elisa als de opvolger, de 'geestelijke erfgenaam' van Elia, zoals wij hem hier in 2 Koningen 2 zien aan het begin van zijn loopbaan. Hoewel Elisa geroepen was als dienaar van Elia (1 Kon. 19:21; 2 Kon. 3:11), is het aannemelijk dat er in de loop van de jaren een nauwe band is ontstaan tussen de beide mannen.

Dat blijkt wel uit het feit dat Elisa in dit hoofdstuk tot driemaal toe weigerde om Elia te verlaten (vs. 4,6), en uit de mededeling dat zij 'al wandelende en sprekende voortgingen' (vs. 11). Zij kenden elkaars gedachten en gingen vertrouwelijk met elkaar om. Terwijl een slaaf niet weet wat zijn heer doet

(vgl. Joh. 15:15), was Elisa op de hoogte van wat er met zijn 'heer' (vs. 3,5) zou gebeuren op die gedenkwaardige dag en heeft hij met hem daarover van gedachten gewisseld.

Elisa stond ook niet op een afstand zoals de profetenleeringen (vs. 7), van wie niet eens wordt vermeld of zij Elia die dag persoonlijk hebben gesproken (vs. 3,5). Hij noemde Elia dan ook zijn *vader*: 'Mijn vader, mijn vader!' (vs. 12). Daarom scheurde hij ook zijn eigen kleren in twee stukken na Elia's hemelvaart, als een teken van rouw en diepe smart over het verlies van zijn meester. Hij zag in hem niet slechts zijn heer en meester, maar tevens zijn metgezel, zijn vriend, ja, zijn vader. Overeenkomstig zijn verzoek rustte echter de geest van Elia op Elisa (vs. 9,15), zodat hij niet als een eenzame wees achterbleef, maar bekleed werd met kracht van boven.

Praktische en typologische lessen

Een praktische les die wij uit dit gedeelte kunnen trekken, is te vinden in de wijze waarop Elia en Elisa met elkaar omgaan. Dit is een voorbeeld voor de wijze waarop oudere en jongere gelovigen met elkaar zouden kunnen en moeten omgaan. Hoewel Elisa's geloofsvertrouwen door zijn oudere metgezel wel op de proef werd gesteld, zien wij hier toch ook een harmonisch samengaan tussen een oudere en een jongere dienstknecht van God. Elia was de geestelijke vader van Elisa (vs. 12), zoals Paulus dat was van Timotheüs (1 Tim. 1:2; 2 Tim. 1:2). Zo werden deze godsmannen voorbereid op hun taak.

Typologisch zien wij in de relatie tussen Elia en Elisa de volgende twee betrekkingen tussen de gelovigen enerzijds en Christus anderzijds:

(1) Wij zijn 'dienstknechten' van onze Heer in de hemel (Joh. 15:20). Christus is niet meer op aarde, maar Hij is verheer-

lijkt aan Gods rechterhand en Hij heeft ons als Zijn gezanten hier achtergelaten. Als nieuwe mensen zijn wij op aarde ‘verteenwoordigers’ van de Mens in de hemel. Wij zijn discipelen en navolgers van Christus, die bekleed zijn met Zijn Geest (Luc. 24:49; Hand. 1:8).

(2) Tegelijkertijd noemt Christus ons Zijn ‘vrienden’, omdat wij Zijn gedachten kennen en zijn ingewijd in de geheimen van Zijn hart (Joh. 15:15) – evenals Elisa de vertrouweling van Elia was. De Heer heeft ons niet als eenzame wezen achtergelaten, maar door Zijn Geest is Hij bij ons en wijst Hij ons de weg. Het bezit van de Heilige Geest is de kostbare erfenis die Christus ons na Zijn dood en opstanding en hemelvaart heeft nagelaten (Joh. 14:16 e.v.; 15:26; 16:12 e.v.).

De ‘erfenis’ van de meester

Elisa was zich ervan bewust dat hij Elia’s opvolger was, zijn erfgenaam – veel meer dan dat het geval was met de profeten-zonen (die soms met naambelijders, soms ook met onwetende gelovigen kunnen worden vergeleken). Als wij hen al als erfgenamen van Elia mogen betitelen, dan was Elisa toch de ‘eerstgeboren zoon’ die recht had op een dubbel aandeel in de erfenis (Deut. 21:17). Elisa claimde hier om zo te zeggen zijn eerstgeboorterecht, nadat Elia hem vlak voor zijn wegneming in de gelegenheid had gesteld een wens te doen (vs. 9a).

Nu levert de uitdrukking een ‘dubbel deel’ (vs. 9b) wel wat moeilijkheden op voor vertalers en uitleggers. Het betekent in geen geval dat de geest van Elia in dubbele mate op Elisa zou rusten (zoals de Vulgata en de Lutherse vert. ten onrechte suggereren). Een dergelijk verzoek zou niet alleen getuigen van grote onbescheidenheid van de kant van de erfgenaam (Elisa), maar het is ook heel duidelijk dat een erflater (Elia) niet meer

kan nalaten dan hijzelf bezit. Anderen wijzen erop dat dezelfde term in Zacharia 13:8 wordt gebruikt en daar door twee-derde deel wordt vertaald, en dus betekent: 'twee delen uit meerdere'.

Dat zou van meer bescheidenheid en realiteitsbesef getuigen: de leerling (Elisa) wilde niet groter zijn dan de meester (Elia). Laten we het erop houden dat Elisa hier vasthield aan zijn roeping als de opvolger van Elia en daarom zijn 'eerstgeboorterecht' opeiste: hij wilde in de voetsporen van zijn geliefde meester treden en daartoe wenste hij te worden begiftigd met (het hoofdbestanddeel van) diens geest.

Wat hier opvalt is dat Elisa geen rijkdom, eer of macht wenste te erven, maar een dubbel deel van de geest van Elia. Zijn verzoek lijkt daarom op de bede van Salomo, die bij het begin van zijn taak als koning evenmin rijkdom of macht begeerde, maar een wijs en verstandig hart om Israël te kunnen richten (1 Kon. 3:5vv.). Daarmee toonde hij dat hij de juiste instelling, de juiste spiritualiteit bezat.

De parallel met het Nieuwe Testament is niet moeilijk te zien: de verhoogde Christus heeft Zijn discipelen op aarde Zijn Geest nagelaten, opdat zij in Zijn voetsporen zouden wandelen en op Hem zouden lijken. Hij belooft ons in deze bedeling, waarin Hijzelf op aarde is verworpen en is opgenomen in de hemel, geen aardse rijkdommen en bezittingen, invloed en macht. Het is voor een discipel van Hem genoeg om te worden zoals de Meester. En daartoe stelt Hij ons in staat door de werking van de Geest, de 'Geest van Christus' (Rom. 8:9), die ons aan Zijn heerlijk beeld gelijkvormig maakt.

Zelfs mannen zoals Jakobus en Johannes, die aanvankelijk van een heel ándere geest waren (vgl. Marc. 10:35-45; Luc. 9:54-55), werden door de Heilige Geest 'omgevormd' tot beeld dragers van Gods Zoon. De mensen onderkenden van hen en van anderen dat zij 'met Jezus waren geweest' (Hand. 4:13). Zij konden de wijsheid en de geest waarmee Stéfanus sprak, niet

weerstaan (Hand. 6:10). Zo merkten de profeten van Jericho hier op dat de geest van Elia op Elisa rustte (vs. 15).

Niettemin zien wij hier dat Elia het niet vanzelfsprekend vond dat Elisa een dubbel deel van zijn geest zou erven. Hij beschouwde het als 'een moeilijke zaak' (vs. 10), wellicht in het besef dat het een mens niet toekomt aan anderen de Geest van God mee te delen. Elia wist niet of Elisa's wens wel in vervulling kon gaan, en daarom legde hij deze zaak met de volgende woorden in Gods hand: 'Indien gij mij zult zien, terwijl ik van u word weggenomen, dan zal het u aldus geschieden'.

De voorwaarde was dus dat Elisa ooggetuige zou zijn van Elia's hemelvaart, dat zijn ogen door God Zelf zouden worden geopend voor het wonder dat zou plaatsvinden. En inderdaad werd het Elisa vergund de wegneming van zijn meester te zien en zodoende een blik te slaan in de onzichtbare wereld (vs. 11-12; vgl. 6:17). Hij zag hoe God een strijdswagen uit de hemel zond, een 'vurige wagen en vurige paarden', om Elia – de trouwe en eenzame strijder voor Gods eer op aarde – op te nemen in de heerlijkheid. De strijdbaarheid en geestelijke kracht van Elia was de ware sterkte van Gods volk geweest: 'Mijn vader, mijn vader! Wagens en ruiters van Israël!' (vs. 12; in 13:14 wordt hetzelfde gezegd van Elisa).

Wij zien Jezus

De eerste les voor óns kan als volgt worden omschreven met een citaat uit het Nieuwe Testament:

(1) 'Maar wij zien Jezus (...) met heerlijkheid en eer gekroond' (Hebr. 2:9). Zoals Elisa getuige mocht zijn van Elia's verhoging, zo mogen wij het geloofsoog richten op de verhoogde Christus. Wij zien Jezus, niet met onze natuurlijke ogen, maar met 'verlichte ogen van het hart' (Ef. 1:18).

(2) De Heilige Geest heeft onze ogen geopend voor de waarde van het werk van Christus, Zijn lijden en sterven, Zijn gang door de doodsrivier. En wij mogen weten dat wij met Hem zijn verbonden, dat Hij vóór ons is gestorven en dat wij mét Hem zijn gestorven (zoals Elisa sámen met Elia afdaalde in de Jordaan).

(3) Wij weten ook – verlicht door de Heilige Geest – dat Christus niet in de dood is gebleven, nadat Hij het grote werk van de verlossing had volbracht. De dood kon Hem niet vasthouden. God wees Hem het pad des levens en wakte Hem op uit de doden. God baande een weg dwars door de dood, een weg die wij met en door Christus kunnen betreden (evenals Elisa sámen met Elia door het droge kon oversteken).

Wij zijn opgestaan met Hem en wandelen nu in nieuwheid van leven, in de kracht van Christus' opstanding (Rom. 6:4). Wij weten ook dat Hij is opgenomen naar de hemel en is gaan zitten aan de rechterhand van God (Marc. 16:19; Luc. 9:51; 24:51-52; Hand. 1:1,9 ('terwijl zij toekeken'), 11,22). Christus heeft daar de plaats van eer en heerlijkheid ontvangen die Hem rechtens toekwam, nadat Hij Zijn werk op aarde had volbracht en Zijn eenzame strijd voor de eer van God grootser en waardiger dan Elia had gestreden.

(4) Wij die zo in Hem geloven, zijn begiftigd met Zijn Geest – die ons vast met Christus verbindt, ons zalft met geestelijk inzicht en toerust met geestelijke kracht voor onze taak als gezanten van de verheerlijkte Heer (2 Kor. 1:21-22; Ef. 1:13). Dat is ons 'erfdeel' in de huidige bedeling. De verhoogde Christus heeft ons Zijn Geest geschonken. Zo kunnen wij als mensen hier op aarde in de kracht van de Geest getuigenis afleggen van de Mens in de hemel.

De mantel van Elia

Op welke wijze kunnen wij Christus 'vertonen' hier op aarde? Hoe kon Elisa de taak van Elia overnemen en handelen in zijn geest en in zijn kracht? Doordat hij zijn eigen kleren aflegde en in twee stukken scheurde, en de mantel van Elia hanteerde om de macht van de dood te overwinnen en zich vervolgens in die mantel te hullen (vs. 12-14; vgl. 1 Kon. 19:19).

Evenzo zijn wij met Christus door de doodsrivier getrokken (de Jordaan spreekt daarvan), en wij zijn nu met Hem bekleed. Wij hebben Christus aangedaan (Gal. 3:27). In de kracht van de opgestane Heer en van Zijn Geest kunnen wij een overwinning leven leiden en de kenmerken tentoonspreiden van de nieuwe mens die wij hebben aangedaan (Ef. 4:20 e.v.; Kol. 3:3-15). Daartoe zijn wij immers bekleed met kracht uit de hoge (Luc. 24:49). De kracht van de Geest is sterker dan de macht van zonde en dood; dat zal straks bij de wederkomst van Christus ook blijken door de opstanding van onze sterfelijke lichamen (Rom. 8:11).

De mantel van Elia heeft in deze geschiedenis dezelfde functie als de staf van Mozes bij de doortocht door de Rode Zee (Ex. 14:16), en de Ark van het verbond bij de intocht in Kanaän (Joz. 3:13 e.v.). Steeds moet het water wijken voor de macht van de God van Israël, die een pad baant voor hen die Hem toebehoren. Daarom roept Elisa hier de naam des Heren aan met de woorden: 'Waar is de HERE, de God van Elia, ja Hij?' (vs. 14). Want het wonder dat de wateren zich verdeelden, vond niet plaats door de kracht van Elia of Elisa (vs. 8,14), maar door de machtige werking van hun God. In Zijn kracht konden deze godsmannen een pad betreden dat de mens van nature absoluut niet kan begaan (vgl. Joh. 13:36).

Bedenkt de dingen die boven zijn

Laten wij tenslotte nog stilstaan bij de tegenstelling tussen Elisa en de profeten van Jericho, die bij alles wat er gebeurde op een afstand bleven staan en dus geen ooggetuigen van Elia's hemelvaart waren (vs. 7,15). Hun positie doet denken aan die van het volk Israël bij de Sinai, dat 'van verre' stond toen God Zichzelf aan Zijn volk bekendmaakte (Ex. 19; 20; 24).

In feite hebben wij in 2 Koningen 2 te maken met een enigszins vergelijkbare Goddelijke verschijning, zoals blijkt uit de 'storm' en het 'vuur' (de vuurwagen getrokken door vuurpaarden) waarin Jahweh Elia ten hemel opnam (vs. 1 en 11). Dit zijn namelijk verschijnselen die in het Oude Testament vaker voorkomen bij een openbaring of een persoonlijk ingrijpen van de Here God (Ex. 3:2; 24:17; 1 Kon. 19:11-12; Job 38:1; 40:1; Ps. 18:8 e.v.; 50:3; 104:3-4; Jes. 30:27; 66:15; Ezech. 1:4; Hab. 3:3 e.v.; Zach. 9:14).

Hierbij gaat het niet alleen om indrukwekkende natuurverschijnselen (die trouwens heel goed passen bij Elia's karakter als oordeelsprofeet!). 'Stormwinden' en 'vuurvlammen' staan ook voor engelenmachten, zoals Hebr. 1:7 bevestigt. Daarom kunnen wij ons Elia's wegneming als volgt voorstellen: Jahweh kwam Zelf als de Vorst van Zijn hemelse leger, omringd door Zijn machtige engelen (die in 2 Kon. 6:17 opnieuw als vurige wagens en vurige paarden worden gezien), om Zijn trouwe strijder ten hemel op te nemen.

Wat een eerbetoon voor Elia: God nam hem weg (zoals eertijds Henoch en zoals straks de levenden die overblijven tot de komst van de Heer). God nam hem weg opdat hij de dood niet zou zien, maar – in een ondeelbaar ogenblik veranderd – de hemel zou binnengaan (vgl. Gen. 5:24; 1 Kor. 15:51-52; 1 Thess. 4:15-18; Hebr. 11:5).

Zoals gezegd heeft alleen Elisa geopende ogen gehad voor

de 'opname' van Elia, overeenkomstig vers 10 en volgende. Weliswaar waren de profetenzonen, zowel in Bethel als in Jericho (vs. 3,5), goed geïnformeerd over deze ophanden zijnde gebeurtenis – wellicht door een profetische openbaring waarvan ook Elisa op de hoogte was gesteld. Zij hebben echter niet zoals Elisa met verlichte ogen aanschouwd hoe Elia in triomf ten hemel werd gevoerd.

Dat blijkt wel uit de zoekactie die vervolgens door vijftig man van de profeten van Jericho werd gehouden – een actie die zowel overbodig als tevergeefs was en waarin Elisa slechts met tegenzin toestemde (vs. 7, 16-18). Elia werd niet gevonden (vs. 17), evenmin als Henoeh in zijn dagen 'gevonden werd, omdat God hem had weggenomen' (Hebr. 11:5). Mogelijk was er na Henoehs wegneming ook een vergeefse zoektocht naar hem georganiseerd; de woorden 'en hij werd niet gevonden' kunnen hierop wijzen.

Deze profeten redeneerden precies zoals Obadja, die bang was dat de Geest des Heren Elia plotseling naar een andere omgeving zou verplaatsen (vs. 16; vgl. 1 Kon. 18:12 en ook Hand. 8:39-40). Hun horizon bleef blijkbaar beperkt tot de aarde, zij hielden geen rekening met een werkelijke opneming in de hemel.

Zo zijn er ook in onze dagen van godsdienstige verwarring enerzijds en openlijke afgodendienst anderzijds, vele goedwillende belijders die behoren tot de 'profeten des Heren' (1 Kon. 18:13; 22:5 e.v.; vgl. 1 Sam. 19:18 e.v.), maar die toch *aardse* dingen bedenken. Helaas hebben zij – althans in de praktijk van het christelijke leven – geen oog voor een hemelse Christus (Fil. 3:19-20; Kol. 3:1-4).

Dit beperkte aardse gezichtsveld is helemaal in strijd met het ware, hemelse karakter van het christendom. Wij kennen Christus immers nu niet meer naar het vlees, d.i. als Messias op aarde (2 Kor. 5:16). Wij zien Hem als de verhoogde Mensenzoon

gekroond met eer en heerlijkheid, gezeten aan de rechterhand van de Majesteit in de hoge.

Laat onze blik daarom, evenals die van Paulus, de gezant van de verheerlijkte Heer in de hemel, steeds op Hem zijn gericht. Dan zullen wij Hem als nieuwe, hemelse mensen (1 Kor. 15:48), als hemelburgers hier op aarde echt kunnen 'grootmaken' en kunnen 'vertonen' (Fil. 1:20; 2:15; 3:20) – evenals Elisa voortaan gehuld ging in de mantel van Elia en wandelde in de kracht van diens geest.



Andere werken van dezelfde auteur:

Abba, Vader

De rijkdommen van Gods Vadernaam

Strijd de goede strijd van het geloof

Een plaatsbepaling in de geestelijke strijd

Ontmoetingen bij de Bron

Bronnen in de boeken van Mozes en hun betekenis

Zalig!!

Over de 'zaligsprekingen' in het boek Openbaring

Beloften voor overwinnaars

Veertien beloften van Christus in Openbaring 2 en 3

De Maaltijd van de Heer

Het Avondmaal in Bijbels perspectief

Lichtende Sterren

Lessen uit het leven van de aartsvaders

Simson, verliezer of winnaar?

Simson als type van Christus

De Bron bij Berseba

Putten uit de bron van de eed

Op Weg naar het Beloofde Land

Pleisterplaatsen voor pelgrims

Van Aangezicht tot Aangezicht

Voorvallen uit het leven van Mozes, de man Gods

Johannes, de geliefde discipel

Zoals wij hem vinden in het Evangelie naar Johannes

De Grootheid van onze Heer Jezus Christus

Als Koning, Profeet, Priester, Herder en Heiland

Gods Heilsplan

Van eeuwigheid tot eeuwigheid

Christus, de Wijsheid van God

Een overdenking van 1 Korinthiërs 2

In het Begin

Een overzicht van Genesis 1-11

Veilig in de Vrijstad

De betekenis van de vrijsteden in Israël voor de Gemeente van God

Het Visioen van de Almachtige

Bijbelstudies over de zegenspreuken van Bileam

Bethel, Huis van Jakobs God

Reiservaringen van Jakob op weg naar Bethel

Jakobs laatste woorden

De zegenspreuken van Jakob voor zijn zonen en voor de twaalf stammen

Het herwonnen Paradijs

Bijbelstudies over de Hof van Eden en het Paradijs van God

De genezing van Naäman

Bijbelstudies over 2 Koningen 5

Writings by Hugo Bouter

CD-ROM Seven Language Files

*Verkrijgbaar bij de christelijke boekhandel,
of bij het distributieadres:*

Johannes Multimedia, Postbus 31, 3940 AA Doorn.

E-mail: johannes.multimedia@solcon.nl

